

Repoveden yli Hillosensalmen suuntaan kiikaroiva sveitsiläistehtailija Konrad Meister huudahti Repovuorella: "Tämähän on Suomen kultareitti!"

Suomen Kultareitti 50 vuotta

Korpisaarenuorella elokuussa 1959 Kalle Pukkila ja Vieno Meister, Konrad Meisterin suomalainen vaimo (kuoli kesäkuussa 2009).

Tiedotusopin emeritusprofessori Kaarle Nordenstreng Valkealan Sanomissa kesällä 2009

Kouvolan Sanomat kertoi 10.7.1959 (Valkealan Sanomia ei silloin vielä ollut) kokosivun jutussa, että Pohjois-Valkealan vesiretkelyreitti on avattu. Myös muut lehdet hehkuttivat Pohjois-Valkealasta Kymenlaakson Kuusamona. Helsingin Sanomissa todettiin, että Etelä-Suomen suurten asutuskeskusten väestölle tarjoutuu nyt tilaisuus "mitä vaihtelevimpaan retkeilyyn leppeässä järvisuudun luonnossa, jossa tavataan myös kuusamomaista jylhyyttä".

Heinäkuun alussa järjestetty lehtimiesristeily Vuohijärveltä Repovedelle toi näin julkisuuteen sen työn, jota Valkealan kunnan urheilu- ja nuorisotyön ohjaaja **Olavi Piesanen** yhdessä hillosensalmelaisten **Vaino** ja **Irja Siikavan** kanssa oli tehnyt jo parin vuoden ajan. Mutta reitti sai legendaarinen nimensä vasta loppukesästä 1959 ja se meni näin:

Kouvolaalainen Kymenlaakson Matkailijayhdistyksen aktiivi **Kalle Pukkila** kutsui vieraakseen heinäkuun lopulla Siikavan veneretkelle Vuohijärvellä kesää viettävän sveitsiläispariskunnan ja Valkealan kirkolta koitoisin olevan helsinkiläisperheen, johon kuului tämän kirjoittaja, silloin 18-vuotias abiturientti ja freelance-toimittaja. Oheisessa kuvassa Repoveden yli Hillosensalmen suuntaan kiikaroiva sveitsiläistehtailija **Konrad Meister** huudahti tuossa paikassa Repovuorella: "Tämähän on Suomen kultareitti!" Hän vietti suomalaisvaimonsa kanssa kesät eri puolilla maata ja oli hiljattain ajanut Hopealinjan Tampereelta Hämeenlinnaan.

Näin oli nimi syntynyt. Jokainen reitillä kävijä yhtyi siihen, mutta se oli sittenkin vain paikallista suupuhetta. Kansallisen julkisuuden nimi sai Uudessa Suomessa syyskuun 10. päivänä julkaistussa jutussa, jonka otsikko ja kuva (Kalle Pukkila Repovuoren kielekkeellä) pysäytti monen lukijan.

Lukijoiden joukossa oli WSOY:n merkittäviin omistajiin kuulunut **Lauri Jäntti**, joka harrasti mm. matkailua ja toimitti Suomen Kuvalehden Matkaopas -nimistä "kotimaantuntemuksen ja -matkailun sekä lomanvieton käsikirjaa". Hän oli juuri tekemässä siitä uutta painosta ja soitti Uuteen Suomeen saadakseen lisätietoja tuosta ennen kuulumattomasta "Suomen Kultareitistä". Toimituksesta neuvottiin kääntymään jutun tekijän (K.N. eli tämän kirjoittaja) puoleen. Siitä seurasi uusi sivu Matkaoppaan Retkeilykohteita-osastoon. Kultareitin nimi oli lopullisesti lyönyt itsensä läpi.

Samainen Uuden Suomen juttu johti toiseenkin yhteydenottoon: helsinkiläinen vuoristokiipeilyn harrastaja soitti kirjoittajalle ja kyseli voisiko Repoveden vuorensenämiä käyttää harjoittelupaikkoina. Ja sehän onnistui, mutta siitä ei tullut sanottavaa julkisuutta.

Sen sijaan julkisuutta tuli pari vuotta myöhemmin järjestetyistä Pohjoismaisten suurlähettiläiden vierailuista Kultareitille, puhumattakaan 70-luvun lopulla alkaneista presidenttievierailuista Orilammella. Siitä enemmän ensi viikolla.

Kouvolan Sanomat kertoi 10.7.1959 kokosivun jutussa, että Pohjois-Valkealan vesiretkelyreitti on avattu.

Kansallisen julkisuuden nimi sai Uudessa Suomessa syyskuun 10. päivänä 1959.

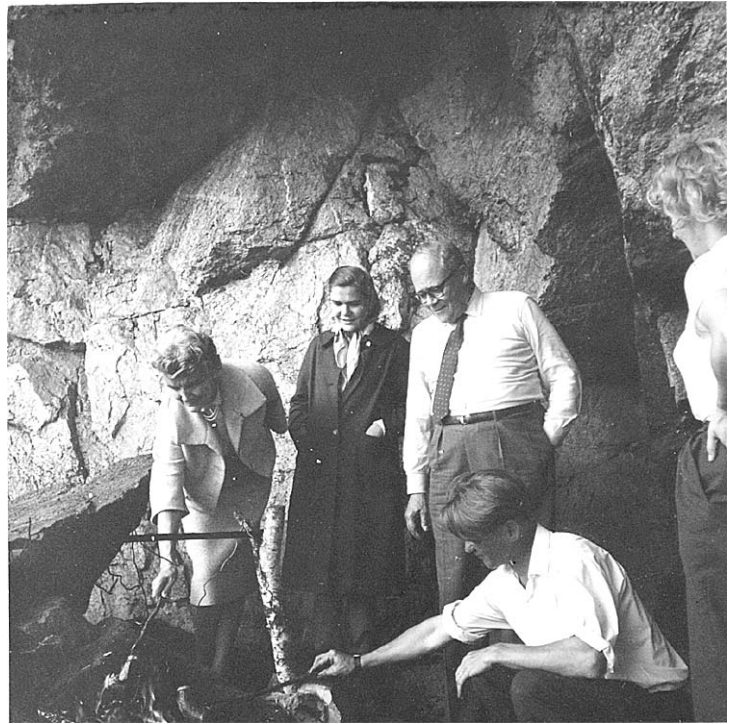
Pohjois-Valkealan opetukset matkalla Repoveden kansallispuistoon

Viime viikon VS kertoi, miten ”Suomen Kultareitti” sai nimensä tasan 50 vuotta sitten. Mutta sen jälkeen tarvittiin vielä monta askelta ennen kuin reitti oli lyönyt itsensä läpi kansallisena retkeilykohteena. Ensin piti saada Valkealan kunnanisät tajuamaan pitäjänsä pohjoisosan arvo. Liikunnan-ohjaaja **Olavi Piesanen** oli oma-aloitteisesti ja vain urheilu- ja nuorisolautakuntansa siunauksella ajanut Vuohijärvelle ja Repovedelle vesiretkeilyreittiä ja saanut luvat rantautumispaikkojen maanomistajilta (Kalso, Kymi-yhtiö, Tampella, Woikoski, Saarenpää). Mutta virallinen Valkeala ei ollut asiasta juuri kiinnostunut.

Ratkaiseva askel oli Tanskan suurlähettilään vierailu, jonka isäni majuri **Bertel Nordenstreng** järjesti elokuussa 1961. Suurlähettiläälle ja hänen seurueelleen, johon kuuluivat myös Rautatiehallituksen ylijohtaja ja VR:n matkatoimiston (Rengasmatkojen) päällikkö, oltiin kunnan johdossa vieraskoreita ja tarjottiin kirkonkylän virastotalolla tulokahvit. Valtuuston puheenjohtaja **Toivo Utti** tosin piti asiaa ”pelkkänä nuorisolautakunnan puuhana”, mutta lähti kuitenkin vastahakoisesti seurueen mukaan. Matkalla hän vaikutui paitsi seurueen arvovallasta myös Repoveden maisemista – Hillosensalmella valtuuston puheenjohtaja ei ollut koskaan käynytkään. Kotiin päästyään illalla Utti soitti Piesaselle: ”Hieno homma, saat mitä tahansa asia vaatii.” Uusi Suomi ja muut lehdet uutisoivat tapausten näyttävästi.

Viikon kuluttua koko kunnanhallitus vieraili reitillä – kaksi vuotta Kultareitin ristimisen jälkeen. Kesti siis pitkään ennen kuin kansalaistoiminta ja yksittäisen virkamiehen aloitteellisuus muuttui viralliseksi politiikaksi.

Tässä myötätuulessa **Siikavat** hankkivat 1962 reitille vesibussin ja perustettiin Orilammen maja, ensin asianharrastajien ylläpitämän yhdis-

Lehdet uutisoivat Tanskan suurlähettilään vierailun näyttävästi. Kuvassa lähettiläispariskunnan seurassa ovat Väinö ja Irja Siikava (oik.)

tyksen varassa ja 1966 Valkealan kunnan omistuksessa. 1969 kunta myi majan Siikavan pariskunnalle ja Orilampi vakiinnutti asemansa Kultareitin tukikohtana. Lisää julkisuutta tuli tekemistäni radiojutuista.

Mutta maja reitteineen oli melko eristyksissä kun Hillosensalmelle ei ollut tietä eikä puhelinta. Paikalle pääsi vain rautatietä pitkin ja veneellä Vuohijärven kautta. Kirjokiven ja Woikosken välinen taipale Savon radan varressa oli jäänyt tie- ja puhelinverkkojen rakentajilta hankelintojen häntäpäähän.

Puhelinjohtojen vetämiseen tuli vauhtia, kun minä Yleisradion toimittajana ollessani uhkasin Posti- ja lennätinhallituksen asianomaista virkamiestä julkisella häväistyksellä ellei puhelinta Hillosiin saada. Puhelin tuli ”ihlan kohlasteh”, kuten valkealalainen sanoi.

Tieasiassa käytettiin tahdikkaampaa lobbausta, kun TVH:n tierakennusosaston päällikkönä sattui olemaan pitäjän oma poika Saarennosta, **Bruno Niemi**. Hänen luonaan vierailin johtaja **Kalle Pukkilan** kanssa ja esiliinanamme oli äitini **Elsa Nordenstreng**, Brunon koulutoveri. Karttoja syynättiin suuren työhuoneen lattialla ja paikalle kutsuttiin pikkupäälliköitä. Tie tuli ja sitä tasoitti maanomistajien suopeus.

Tarinalla Suomen Kultareitin 50-vuotisesta historiasta on kolme opetusta. Ensiksi, kansalaisaktivismi käy politiikan ja byrokratian edellä. Toiseksi, julkisuus ja sopivat verkostosuhteet voivat saada ihmeitä aikaan. Kolmanneksi, julkisuuden ja lobbauksen kohteen pitää olla ”laatu käypä”, kuten valkealalainen sanoo. Ankarakaan rummutus ei tuo tulosta jos hanke on kupla. Pohjois-Valkealan luonto on todella ollut maineensa veroinen, mitä kehitys kohti Repoveden kansallispuistoa todistaa.

Kultareittihistoria saisi komean päätöksen ja samalla sysäyksen uuteen aikaan, jos Suomen Kirnu-paviljonki ensi vuonna pidettävästä Shanghain maailmannäyttelystä pystytettäisiin Repovesikeskukseksi, kuten on ehdotettu (VS 30.7.2009).

TVH:n tierakennusosaston päällikkö Bruno Niemi Saarennosta vaikutti tien saamiseen Hilloseen.

Missä keksittiin kultareitti?

Tiedotusopin emeritusprofessori **Kaarle Nordenstreng** valaisi (VS 27.8.) oivallisesti Suomen Kultareitin syntyä. Kultareitti ansaitsi ilman muuta vaikka oman kirjan. Onhan se vuosikymmenten aikana tehnyt arvokasta kotiseututyötä tutustuttamalla kotimaisia ja ulkomaisia vieraita Valkealan upeisiin maisemiin.

Mutta missä Kultareitin nimi keksittiinkään? Nordenstrengin mukaan sveitsiläinen **Konrad Meister** huudahti Repovuorella, että ”Tämähan on Suomen kultareitti!” Tämän vakuudeksi on Nordenstrengin artikkelissa jopa kuva ”Repovuorelta”, jossa Meister kiikaroi ”Hillosensalmen suuntaan”.

Tarkkasilmäinen lukija kuitenkin huomaa, ettei kuvassa suinkaan olla

Repovuorella vaan Korpivuorella Korpisaaressa. Matkaa näiden kahden paikan välillä on pari kilometriä ja Repovuori kyllä näkyy kuvassakin taustalla. Maisemat Korpisaaresta ovat vielä huimemmat kuin Repovuorelta, vaikka molemmat olivat toki näköalapaikkoja.

Ukkini muuten nimitti Repovuorta jostain syystä Vahtivuoreksi. Oli-ko tuo nimi muistoa niiltä ajoilta, jolloin Venäjän ja Ruotsin raja halkaisi Kinansaaren kylän?

Taitaa siis olla niin, että Kultareitti saikin nimensä Korpivuorella eikä suinkaan Repovuorella. Tai ainakaan kuva ja kuvateksti eivät vastaa toisi-
aan. Mahtaakohan jollakin olla asiasta tarkempaa tietoa?

Petri Hiltunen, kesärepoeteläinen

Korpisaaren vuori on Kultareitin helmi

Petri Hiltunen puuttui viime viikon lehdes-
sä (VS 10.9.) kirjoitukseeni Suomen Kultareitin
syntymisestä (VS 27.8.). Hän oli huomannut,
että kuvaukseni siitä paikasta, missä tuo nimi
keksittiin, pätee Korpisaaren vuoreen eikä Re-
povuoreen, kuten jutussani kerrottiin.

Hiltunen on oikeassa: juttuni oli tässä kohdin
epätarkka. Kyseessä oli tosiaan Korpisaaren-
vuori eikä Repovuori. Kumpikaan ei nykyisin
ole reitin rantautumispaikkana, mutta alkuvuo-
sina Repoveden puolella ensimmäinen laitur-
i oli juuri Korpisaaren rannassa. Siitä kalliolle
noustua sai silmiinsä näkyvän, joka on ikuistet-
tu noissa 50 vuoden takaisissa kuvissa.

Sama Korpisaarenvuoren kalliorinne on
taustana hanuristi Väinö Siikavan kuvassa, joka
julkaistiin ensin Katso-lehdessä hänen ra-
dioesiintymisensä yhteydessä ja sitten Siikavan
ensimmäisen levyn kannessa. Levyn nimenä on
”Valkealan vesillä” samannimisen kappaleen
mukaan. ”Vänni” oli säveltänyt tämän kappa-
leen Kultareitillä soitettavaksi, mutta ensin se
oli ilman nimeä. Nimi syntyi Orilammella sen
risteilyn päätteeksi, josta on oheinen kuva.

Kuvat ja teksti: Kaarle Nordenstreng

Väinö eli ”Vänni” ja Irja veneensä ohjaimissa
1960-luvun alussa.

Irja Siikavan Lokki-veneessä kesällä 1960 vasemmalla Olavi Piesanen, Pirko Nelson, Armas Siukonen (Valkealan kanttori), keskellä takana Eero Suikki (kuvaaja joka teki reitistä lyhytfil-
min), Nevil Nelson ja oikealla Väinö Siikava hanureineen.

Väinö hanureineen esiintyi Paavo Noposen elo-
kuvassa ”Keskikesän yö”, jota filmattiin kesällä
1960 mm. Pohjois-Valkealan vesillä.

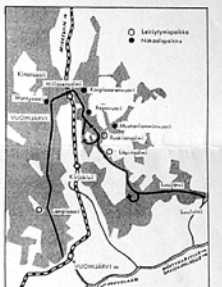
Pohjois-Valkealan vesiretkelyreitti (»Suomen Kultareitti«)

Junan viisiltua pois Kouvolasta ja jättyessä Kuopioon pain alkua vuorokunasta pian näkyy kappale viehättävistä järvi-Suomesta. Nais-
emalle on ominaista metsäisten kan-
kaiden ja mutkittavien vesien linja-
kas vaihtelu. Seudun erämaaluonne
on aito. 20 km pituisella taivalalla
näkyy ohimennen vettä eikä luntta,
onhan tuolla seudulla sadan nelöki-
lometrin alueella melkein sataa järveä.
Olemme pohjois-Valkealan vesiret-
kelyalueella. Täällä on Suomen Kul-
tareitti, tuo 40–50 kilometrin vesiret-
kelyreitti, kanoottiretkelijöiden han-
nemahto, jonka matkainnen moottorive-
nereillä kestää 7–8 tuntia.

Tälle vesistöalueelle on sopivinta
lahteja Vuohijärven tai Hillosensal-
men aseman rannasta. Moottorive-
neen voi sille tulla Väinö Siikavalla,
os. Hillosensalmi, tai puhelimella
Mouhu 2. Veneeseen sopii kerrallaan
10–15 matkustajaa. Lähtöpaikasta,
hinnoista ja poikkeamisista on sovit-
tava kulkijain kanssa.

Hetken alkumatka, Vuohijärven puoli,
on laajan järvenmäen. Järvi on 26
km pituinen. Monin saariensa ja nie-
mineen se tarjoaa runsaasti herkkä-
syyliä luonnonkauneutta. Erityisen
nähtävyytensä on Lampisaari, järven ete-
läosassa sijaitseva lahes puollitoista
kilometriä pitkä harjaneen lammela-
pinen ja kivikkoruttoinen. Kirjojen
kannakselle suunnitellun näkö-
alapaikan, Vuohijärvi tarjoaa run-
saasti myös historiaamme liittyvää
nähtävää. Ruusunari on muistona
maakuntien liittymiskohdasta ja Ki-
nansaaren nimi jo ilmaisee maakun-
tien määrittämisen sen omistamisesta
ruudellen. Hillosensalmella sijaitseva
Majapaaran hautausmaa on ollut käytö-
nössä yhtämittaisesti 700 vuoden
ajan.

Repoveden puolella muuttuvat mai-
senat jylhemmiksi ja vaihtelevam-
miksi. Akkijyrkät kallioseinämat nous-
sevat järven pinnasta usein kymmeniä
metrejä leviällytyen yhäällä lankelisi
kallioseinämatkaksi. Näköalapaikkoja
ovat Korpisaarenvuori, Repovuori, Rus-
keansalmenvuori ja Mustarilamm-
envuori. Paikka on merkitty järkevä nä-
kyvillä tauluilla, joiden kohdalta läh-

tee viitoitettu polku näköalapaikalle.
Lähtöpaikat: Lampisaari, Vuohijärvi,
Ruskeansalmi ja Lapinsalmi.
Tulen saa tehdä vain sitä varten ra-
kenneelle tultajalle.

Retken voi päättää Luujärven Lau-
lanteen tai palaten Hillosensalmen ase-
malta, josta Kouvolaan on noin tunnin
ja Mikkelin noin kahden tunnin juna-
matka.

Valkealan urheilu- ja nuorisolautau-
kunta kehittää edelleen tämän uuni-
man retkelyalueemme matkailuoljoja.

Eteli- Valkealan auto- ja pyöräret-
kelyreitit,

jonka lähtöpaikkana on Kouvola ja
pituus 50 km. Kts → »Muuta retkely-
reititeja».

Matkaoppaan Retkelykohteita-osastossa Kul-
tareitin nimi löi lopullisesti itsensä läpi.